

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 14.04.1966, sp. zn. 6 Cz 9/66, ECLI:CZ:NS:1966:6.CZ.9.1966.1

Číslo: 81/1966

Právní věta: Povinnost hradit neprávem vyplacené dávky podle § 76 odst. 2 zák. č. 55/1956 Sb. se týká dávky, poskytnuté zaměstnavatelovu zaměstnanci, resp. bývalému zaměstnanci, nikoli však osobě třetí, která k organizaci, jíž se oznamovací, resp. ohlašovací povinnost týká, nikdy nebyla v pracovním poměru.

Soud: Nejvyšší soud ČSSR

Datum rozhodnutí: 14.04.1966

Spisová značka: 6 Cz 9/66

Číslo rozhodnutí: 81

Číslo sešitu: 6-7

Typ rozhodnutí: Rozhodnutí

Hesla: Sociální zabezpečení

Předpisy: 55/1956 Sb. § 76 99/1963 Sb. § 249

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 81/1966 sb. rozh.

Povinnost hradit neprávem vyplacené dávky podle § 76 odst. 2 zák. č. 55/1956 Sb. se týká dávky, poskytnuté zaměstnavatelovu zaměstnanci, resp. bývalému zaměstnanci, nikoli však osobě třetí, která k organizaci, jíž se oznamovací, resp. ohlašovací povinnost týká, nikdy nebyla v pracovním poměru.

(Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 14. dubna 1966, [6 Cz 9/66](#).)

Krajský soud v Banské Bystrici potvrdil rozhodnutí Státního úřadu sociálního zabezpečení, jímž předepsal odpůrce navrhovateli k náhradě přeplatek výchovného, vyplaceného k invalidnímu důchodu J. G. Odpůrce opřel toto své rozhodnutí o ustanovení § 76 zák. č. 55/1956 Sb. a odůvodnil je tím, že navrhovatel, u něhož byl syn důchodce J. G., nezl. D. G., v učebním poměru, zavinil vznik přeplatku nesprávným hlášením okolností rozhodných pro nárok na tuto dávku. Své rozhodnutí odůvodnil tím, že navrhovatel nesplnil svou oznamovací povinnost o výstupu učně z učňovského poměru, jak mu ji ukládalo ustanovení § 8 odst. 1 písm. a) vyhl. č. 15/1957 Ú. l. v souvislosti s ustanovením § 12 vyhl. č. 44/1959 Ú. l. Kromě toho spatřoval krajský soud zavinění navrhovatele na vzniku přeplatku v té skutečnosti, že navrhovatel dne 18. září 1961 (v usnesení krajského soudu

nesprávně uvedeno datum 12. 9. 1961), vystavil potvrzení o trvání učňovského poměru nezl. D. G. od 12. 9. 1961, aniž by současně uvedl, že tohoto dne vznikl nový učňovský poměr mezi ním a nezl. D. G. pro učební poměr slévače, a že původně sjednaný učební poměr pro obor soustružníka skončil již 31. 10. 1960.

Nejvyšší soud rozhodl ke stížnosti pro porušení zákona, podané předsedou Nejvyššího soudu, že tímto rozhodnutím krajského soudu byl porušen zákon, a toto rozhodnutí zrušil.

Z odůvodnění:

Navrhovatel sice nesplnil povinnost uloženou mu vyhláškou č. 15/1957 Ú. l., ve spojení s vyhláškou č. 44/1959 Ú. l., když odpůrci neoznámil skončení prvního ani druhého učební poměru nezl. D. G., krajský soud však přehlédl, že k založení odpovědnosti za škodu nestačí jakýkoliv protiprávní úkon, nýbrž že mezi protiprávním úkonem a škodou musí být příčinný vztah záležející v tom, že škůdce porušil právě onu právní povinnost, při jejímž dodržení by škoda nevznikla. O takový případ však v předmětné právní věci nejde. Navrhovatel měl povinnost vést záznamy o okolnostech rozhodných pro nárok na dávky důchodového zabezpečení učně, nikoliv jeho otce, jemuž bylo výchovné vypláceno k jeho invalidnímu důchodu. To vyplývá především z ustanovení § 76 odst. 1 věta první, podle něhož zaměstnavatelé jsou povinni vést záznamy o okolnostech, rozhodných pro nárok na dávku, zejména o době a druhu zaměstnání, o výši výdělku svých zaměstnanců, nikoliv však třetích osob. V souvislosti s ustanovením odst. 1 je třeba vykládat i ustanovení odst. 2 téhož paragrafu. Jestliže je tudíž v tomto ustanovení vyslovena povinnost nahradit neprávem vyplacené dávky pro případ, že zaměstnavatel nesprávným hlášením nebo neoznámením vstupu důchodce do zaměstnání zavinil, že byla poskytnuta dávka neprávem, rozumí se tím dávka poskytnutá zaměstnavatelovu zaměstnanci, resp. bývalému zaměstnanci, nikoliv však osobě třetí, která k organizaci, již se oznamovací, resp. ohlašovací povinnost týká, nikdy nebyla v pracovním poměru. Kdyby tomu tak mělo být, nemohl by zákonodárce v § 76, zejména v odst. 2 užívat dikce „zaměstnavatel“.

Společenský vztah, který je ustanovením § 76 cit. zákona chráněn a jehož objasnění je nanejvýš rozhodné pro posouzení otázky příčinné souvislosti mezi porušením ohlašovací povinnosti navrhovatele a škodou, která Státnímu úřadu soc. zabezpečení nesprávnou výplatou důchodu vznikla, lze si nejlépe osvětlit objasněním účelu tohoto ustanovení. Ohlašovací povinnost zaměstnavatele, zakotvená v odstavci 1 citovaného paragrafu, byla vyslovena jednak za účelem ochrany zaměstnance, neboť zaměstnavatel je tak povinen shromažďovat a Státnímu úřadu soc. zabezpečení včas oznamovat podklady pro správnost výměru jeho případného důchodu, popřípadě důchodu jeho pozůstalých, jednak za účelem ochrany zájmů Státního úřadu soc. zabezpečení, kterému záznamy (evidence) vedené zaměstnavatelem o okolnostech rozhodných pro nárok na dávku a oznamování těchto rozhodných okolností skýtá záruku, že zaměstnanci neposkytne dávku neprávem nebo ve vyšší výměře. Stane-li se tak a je-li příčinou neprávem poskytnuté nebo nesprávně vyměřené dávky zaviněné nesprávné hlášení zaměstnavatele nebo neoznámení vstupu důchodce do zaměstnání, pak je Státní úřad důchodového zabezpečení chráněn proti takovému nedostatku spolupráce ze strany zaměstnavatele též ustanovením odst. 2 citovaného paragrafu.

Státnímu úřadu soc. zabezpečení je však tímto ustanovením proti zaměstnavateli poskytována ochrana jen potud, pokud došlo k přeplatku na dávkách důchodového zabezpečení u zaměstnance, resp. učně, případně bývalého zaměstnance (přichází v úvahu zejména u důchodců), ohledně něhož zaměstnavatel nesplnil svou oznamovací povinnost, resp. nesplnil správně svou ohlašovací povinnost. Účastníky společenského vztahu, který je ustanovením § 76 cit. zákona chráněn, jsou tedy pouze zaměstnavatel, zaměstnanec a Státní úřad důchodového zabezpečení. Jestliže tedy v předmětné právní věci navrhovatel nesplnil svou ohlašovací povinnost ohledně svého učně nezl. D. G., a jestliže se tak stalo jeho zaviněním, odpovídal by za přeplatek, vzniklý na dávkách důchodového zabezpečení učně, nikoliv však jeho otce, jemuž bylo k jeho důchodu výchovné na nezl. syna D. G. vypláceno (§ 30

zák. č. 55/1956 Sb.). Pro širší výklad § 76 odst. 2 cit. zák. není v zákoně opory, a to již z toho důvodu, že mezi nesplněním ohlašovací povinnosti ve vztahu k nezletilému učni (protiprávnosti ze strany navrhovatele) a nesprávnou výplatou výchovného k důchodu J. G. (protiprávností výsledků) není právě onen přímý vztah (nexus protiprávnosti), spočívající v tom, že byla porušena právě ona právní povinnost, která měla dotčený společenský vztah (v daném případě vztah mezi Státním úřadem důchodového zabezpečení a důchodcem J. G.) chránit. Navrhovatel tudíž právem v řízení poukazoval na to, že mezi porušením jeho ohlašovací povinnosti ve vztahu k učni a nesprávnou výplatou výchovného k důchodu jeho otce, tento vztah není dán.

Povinností krajského soudu bylo, aby se s touto námitkou navrhovatele náležitě vypořádal. Tím, že tak neučinil, porušil krajský soud zákon v ustanovení § 76 odst. 2 zákona č. 55/1956 Sb. Pochybení krajského soudu však nutno spatřovat i v tom, že usoudil na nepřesnost hlášení navrhovatele ohledně trvání učebního poměru nezl. D. G. V potvrzeních navrhovatele ze dne 1. 9. 1960 a 18. 9. 1961 ve skutečnosti žádná nepřesnost obsažena není, naopak obě potvrzení obsahují přesná hlášení o tom, kdy navrhovatel s nezl. D. G. prvý a později i druhý učňovský poměr sjednal, do kdy měly oba učňovské poměry podle učňovské smlouvy trvat, a byly v nich vyznačeny i obory, v nichž se učeň zavázal prvou a později druhou učňovskou smlouvou vyučit. Srovnáním obsahu obou těchto potvrzení bylo tudíž snadno zjistitelné, že dne 12. 9. 1961 byl s nezl. D. G. sjednán učební poměr pro jinou profesi, než byl učební poměr původně sjednaný, že tento učební poměr měl skončit až v srpnu 1964, tedy po uplynutí 3 let od jeho sjednání, zatímco předchozí učební poměr měl skončit již v r. 1963, a že tedy dne 12. 9. 1961 byl s jmenovaným učněm sjednán učební poměr zcela nový, neboť při pouhém prodloužení učební doby předchozího učebního poměru či při pouhé změně učebního oboru (§ 9 a § 10 zák. č. 89/1958 Sb.) by obsah druhého potvrzení musel být, a to zejména v hlášení o datu sjednání učebního poměru, zcela jiný.

Jestliže tedy mezi nesplněním ohlašovací povinnosti zaměstnavatele podle § 8 vyhl. č. 15/1957 Ú. l. ve spojení s vyhl. č. 44/1959 Ú. l., a škodou, vzniklou neoprávněnou výplatou výchovného k důchodu J. G. není příčinná souvislost a jestliže nelze spatřovat protiprávní úkon na straně navrhovatele ani ve vystavení shora citovaných potvrzení ze dne 1. 9. 1960 a 18. 9. 1961, pak nejen podle § 76 zák. č. 55/1956 Sb., ale ani z hlediska základních předpokladů pro odpovědnost k náhradě škody, nemohl nárok odpůrce proti navrhovateli obstát a krajský soud porušil zákon, když rozhodnutí odpůrce ze dne 29. 9. 1964 č. 030 803 702 - I/3 potvrdil.

Krajský soud svým usnesením porušil zákon v ustanovení § 76 odst. 2 zák. č. 55/1956 Sb.

Poznámka: Srov. § 89 zák. č. 101/1964 Sb. a § 132 vyhl. č. 102/1964 Sb.